

Weekklapper.

We gaan naar Kerstmis... En 't is dus de tijd, om geschenken te koopen. « Pieter », zei een moeder tot haar jongen, « de kinderen van hier nevens hebben geen papatje, geen mamatje en ook geen lieve tante Zalia als gij. Zoudt ge ze niet wat geven, ge hebt zooveel gekregen ».

— O, ja, mama, zei Pieter haastig. Laten wij hun tante Zalia geven !

Rond Kerstlag was een Engelschman op reis. Hij houdt daarvan. En in den trein zat hij tegenover een Duitschen leeraar. Deze scheen zeer opgewekt en spraakzaam. De Duitscher vertelde, dat hij al lang naar dit reisje verlangd had, en voegde er bij : « De waarheid is, dat ik eigenlijk op mijn huwelijksreis ben ».

— Op uw huwelijksreis, zei de Engelschman. Maar waar is dan...

— Mijn vrouw ? O, die is thuis gebleven. De marken staan laag en het reisgeld zou voor tweeën onvoldoende zijn. Dus ben ik maar alleen gegaan.

Het wordt dus Kerstmis en dat is een vriendelijke tijd van het jaar. En ik denk aan een zeer oud Kerstlied, dat we aan Vondel danken.

« O Kersnacht, schooner dan de daeghen,
hoe kon Herodes 't licht verdraegen,
dat in uw duisternisse blinct,
en word gevierd en aangebeden ?
Zijn hoogmoed luistert na geen reden
hoe schel die in zijn ooren klinkt.
Hij pooght d'onnoosele te vernielen,
door 't moorden van onnoosele sielen,
en weckt een stad en land geschrey,
in Betlehem en op den acker,
en maeckt den geest van Rachel wakker,
die waeren gaet door beemd en wey.
Dan na het Westen, dan na'et Oosten
wie zal die droeve moeder troosten,
nu zij haer lieve kinders derft !
Nu zij die ziet in 't bloed versmooren,
aleer ze naulix zijn geboren,
en zoo veel zwaarden rood geverft ?
Zoo velt de zeis de korenaeren,
zoo schud een bui de groene blaeren,
wanneer het stormt in 't wilde woud.
Wat kan de blinde staetzucht brouwen,
wanneer ze raest uit misvertrouwen !
Wat luid zoo schendigh dat haer rouwt...

Toen we het in den oorlog eens aanhaalden, schreven we er bij :

Hoe vol tragiek zijn nu die woorden ! Het is het lied over den kindermoord, maar tevens het lied van dezen tijd, de angstschreeuw van 't arme Europa, dat onder de macht van het vuur en het zwaard ligt, het noodgeschrei van zooveel moeders, wier kinderen nu weggemaaid worden...

Zoo velt een zeis de korenaren... Ook hier in Vlaanderen... in dit IJzerland en daar Ieperwaarts... En wat had blinde staatszucht nu gebrouwd... en wat werd er nog al gekonkeld, om meer landen in den gedrochtelijken volkerenmoord te betrekken.

En nu is het vrede ! Maar nog brouwt de wilde staatszucht allerlei kwaad. De konferentie te Londen mislukte, met wat al schoone woorden men dit wilde verbloemen ! De konferentie te Lausanne loopt vast... Zij, die elkaar onverwoestbare vriendschap toezwoeren, leggen nu de schuld van den een op den ander voor den ganschen warboel ! Neen, 't is geen Kerstvrede over de wereld, want de « goede wille » bestaat niet.

Kerstmis ! En we denken aan vroegere Kerstgebruiken.

Onvergetelijk blijft me de herinnering aan Kerstmis. Als knaap mocht ik tegen middernacht van mijn vader met mijn broers de stad ingaan... We stonden te Roeselare aan een klooster te luisteren — buiten, want de toegang bleef verboden — naar 't zilver gezang der zusteren. En mijn ziel trilde mee, bij het beluisteren van dat roerend :

« Adeste fideles... »

Komt geloovigen,

Komt allen te samen,

Komt verheugd van harte,

Betlehems stal in den geest bezocht ».

En we keken naar den toren op, ginds over de markt, waar daar hooge een geheimzinnig lichtje blonk, de lantaarn der luiders, en eensklaps begonnen de klokken te zwieren en jubelden ze hun lied uit in den winternacht. En uit het bosch van Rumbekes kasteel mochten we een Kerstboom halen.

Tijdens den oorlog vierden we in de kazematten van Vlissingen Kerstmis met geïnterneerde soldaten. 't Was in 1917. Ik schreef er 't volgende over :

« Lijze en stillekens vallen de sneeuwvlokken, die steeds maar voortweven 't witte kleed, dat de voetstappen dempt. Donker wordt het dezen avond niet... De natuur heeft ons dit jaar een heerlijk Kersttafereel geschonken. « Echte Kerstmis », hoort men allerwegen... O, is 't ons een symbool, dat dit vierde Kerstfeest in oorlogstijd het laatste zal zijn zonder Vrede op aarde ?

De trap- en spitsgevels in 't Oud-Vlissingen rijzen witgekapt, grillig en fijn boven den muur, die alleen zwart is in de reine blankheid van dezen avond.

Ja, 't sneeuwt... 't blijft sneeuwen. De lucht is grijs. En in Vlaanderen zingen de kinderkens dan :

« Jesuke schudt zijn beddeke uit
En laat de pluimkens vliegen ».

In Vlaanderen... Maar neen, we kunnen ons daar nu niet de knapen en meisjes voorstellen, vroolijk spelend en joelend...

We slaan een hoek om. Een nauwe straat leidt naar een poort. Een schildwacht waakt er, diep in zijn grijze jas gedoken.

We mogen door en zoovele burgers op dezen avond.

De Bomvrije kazerne of Kazerne Cavallier, in 1811 door de Franschen gebouwd voor 200 man, met kruithamer en met den ouden toren, overblijfsel van de voormalige Westpoort.

We schrijden de binnenplaats over, stappen een wijde poort en sombere gang binnen. Eenzaam pinkt er een gasbek. Groote schaduwen vallen op de muren. Dan rechts, we gaan verder onder een gewelf...; een deur wordt geopend, een gordijn op zij geschoven... en we staan in 't volle licht, tusschen en onder vlaggen en wimpels... en we zien den Kerstboom met zijn zacht, stralend licht, we zien dames en kinderen, burgers en soldaten, we gevoelen warmte en gezelligheid, de Kerst- en feeststemming... en weg is alle somberheid en weemoed.

't Is hedenavond Kerstfeest in de Bomvrije kazerne, Kerstfeest voor de Belgische en Britsche geïnterneerden.

De soldaten ontvangen hun gasten. Smaakvol hebben ze een tooneel opgetimmerd en versierd, en de zaal een prettigen aanblik geschonken.

Een West-Vlaming, de blinde Florimond Plancke zet het feest in met her Wilhelmus, 't Belgische en 't Engelsch volkslied, en ook verder op den avond laat hij ons zijn kunst genieten. Hij mist het gezicht, maar licht is het in zijn hoofd en harte, en een glans verheldert steeds zijn wezen. Hij is altijd een vroolijke leider en tevens een lustige gast.

Maar stil, daar ruischt aandoenlijk plechtig in deze zaal der Bomvrije kazerne, 't oude Kerstlied « Adeste Fideles » :

« Komt allen te samen,
Komt verheugd van harte.
Bethlehems stal in den geest bezocht ».

Groote God, wat gaat er vooral in 't gemoed onzer Vlaamsche geïnterneerden om... Wij zien tranen in hun oogen blinken... Zoo hoorden ze dat oude lied ook op 't hoogzaal van hun kerkje in IJzer-, Leie- en Scheldeland, in 't dorp of stedeke, waarvan ze nu meer dan drie jaar gescheiden zijn. En ze vernemen het klokgelui, de stem uit den toren, die vreugde voor den hoogdag verwekt... Hun ziele zindert van aandoening. Thuis denkt men ook aan hen...

Diep onder den indruk gingen we te middernacht heen.

't Sneeuwde niet meer en de sterren blonken en ons dunkte, we zagen ook de goede ster, die ons voor zal gaan om te blijven staan boven 't huis, straks als België weer zal zijn het vrije land.

Maar ook als we thuis zijn, zullen we telkens, als 't Kerstfeest is, nog terugdenken aan dezen avond, aan die zaal in de Bomvrije Kazerne... en 't licht verspreid, niet alleen door de kaarsen van den altijd groenen boom of de lampen, maar 't licht vooral van Bethlehem's kribbe.

Want 't is waar, zoo Dickens zegt, dat 't Kerstfeest de gesloten harten opent en het den druk verdrijft en 't verre land dicht tot ons brengt, dat Kerstmis is een goede, vriendelijke, vergevende, troostende tijd ».

Maar we hadden niet kunnen denken, dat we met Kerstmis 1922 nog steeds op den eigenlijken vrede moesten wachten, en men in de Kamer Vlaanderens recht nog zoo beschimpen zou !

Kerstgebruiken verdwijnen. Guido Gezelle schreef al in 1867

« Mijn oudste onthouden van de kerstdagplechtigheid is dat wij 't ~~enden~~ den langen Rolleweg (waar hij geboren werd te Brugge), op de uiterste palen van de parochie en van de stad, de choralen van Sint-Anne verwachten-
de waren, die, dikwijls over de sneeuw, dien avond Kerstliedjes kwamen zingen, die de viole speelden, of de vedele, met den Vlaamschen worde gezeid. Eilaas, daar en is al geen spoor meer van dit oud gebruik, hoe schoon het ook moge wezen, en hoe lieflijk het de Engelen in 't geheugen bracht, en den text van 't middernachts Evangelie. De armste onder de arme kinders hoort men 's avonds nog te Brugge de blijde boodschap zingen. Marie gelijkend voor wie nievers geen plaatse en was te Bethlehem, zoo staan zij, gedoffeld in hun ellende, en zingen door 't sleutergat van 's rijkmans deure onverstaanbare woorden, totdat de politie, of een stilstaand rijtuig of de vergramde dienstboden ze doen elderwaards wegvluchten met hunnen bedelzang. Te lande geeft men nog hier en daar het Godsdeel :

« O, lieden van te lande !

die 's Winters, als de drijfsnee gaat,

Het kind vergeefs voor uwe deur niet zingen laat,

Van 't kindje, dat ons allen lief,

Eens mensch geworden, ons tot God verhief !

Die zegt : « Komt hier,

Bij 't blakend vier ».

En dan uw hand uitsteekt,

Terwijl eene edele trane leekt,

Die, met eene aalmoeze, in den schoot van 't kind

Gevallen, u en het maakt welgezind.

N^r 8. Prijs 35 cent. — Abonn. per jaar 20,80 fr. 23 December 1922.

'T VLAAMSCH GEZIN

Geïllustreerd Weekblad

Redactie-Uitgave : Gebr. HANS, Contich.

Filips Van Artevelde

en andere verhalen

door A. HANS

